

अनर्थो धनाद्याशया वै कृत्यं तदेव अर्थो भवेत् आशाया निरन्वयो च्छेदहेतुत्वेन सुखायापि स्यात् तत्र हेतुः देवात् देवस्यानुग्रहात् निरीश्वरवादिमतमनुरुद्ध्याह पूर्वकृतेन वेति निराकारानिर्विषयज्ञानरूपा ॥ ६१ ॥
 सुखमिति नैराशयमेव परं सुखं मोक्षारव्यपरसुखप्रापकं अशनं भोजनमाशो विषयभोगस्तद्बहितामनाशां भोगार्थं हि धनाद्याशाभोगत्यागादुच्छिद्यते इत्यर्थः ॥ ६२ ॥ पर्यवस्थापितः आत्मतत्त्वे निष्ठां प्रापितः
 ॥ ६३ ॥ इति शांतिः ० मोक्षधर्मैः ० भा० चतुःसप्तत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १७४ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७६ ॥ पूर्वजिताशो मोक्षमिच्छेदित्युक्तं संप्रति तत्र कालविलंबो न कर्तव्य इत्याह ध्यायेन
 अतीति अतिक्रामति जरारोगादिभिर्दृष्टां पराभवं कुर्वति श्रेयः प्रशस्ततरं ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ मोक्षधर्माणां अर्थेषु कुशलः विचक्षणः ऊहापोहकुशलः ॥ ४ ॥ यथार्थयोगफलसंबंधमनतिक्रम्य ॥ ५ ॥ मु

अनर्थो हि भवेदर्थो देवात् पूर्वकृतेन वा ॥ संबुद्धाहं निराकारानाहमद्याजितेन्द्रिया ॥ ६१ ॥ सुखं निराशः स्वपिति नैराश्यं परमं सुखं ॥ आशामनाशां कृत्वा हि सुखं
 स्वपितिर्पि गला ॥ ६२ ॥ भीष्म उवाच एतैश्चान्यैश्च विप्रस्य हेतुमद्भिः प्रभाषितैः ॥ पर्यवस्थापितो राजा सेनजिन्मुमुदे सुखी ॥ ६३ ॥ इति श्रीमहाभार
 तेशांतिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि ब्राह्मणसेनजित्संवादकथने चतुःसप्तत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १७४ ॥ ॥ ७५ ॥ युधिष्ठिर उवाच अतिक्रामतिकालेऽस्मि
 न्सर्वभूतक्षयावहे ॥ किं श्रेयः प्रतिपद्येत तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच अत्राप्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ पितुः पुत्रेण संवादं तं निबोध युधिष्ठिर
 ॥ २ ॥ द्विजातेः कस्यचित्पार्थ स्वाध्यायनिरतस्य वै ॥ बभूव पुत्रो मेधावी मेधावी नाम नामतः ॥ ३ ॥ सो ब्रवीत्पितरं पुत्रः स्वाध्यायकरणे रतं ॥ मोक्षधर्मार्थं कुशलो लो
 कतत्त्वविचक्षणः ॥ ४ ॥ पुत्र उवाच धीरः किं स्वित्तात कुर्यात्पुत्रो जानन् क्षिप्रं त्यायुर्भ्रश्यते मानवानां ॥ पितस्तदा चक्ष्वयथार्थयोगं ममानुपूर्व्यायेन धर्मच
 रेयं ॥ ५ ॥ पितो वाच वेदानधीत्यब्रह्मचर्येण पुत्रपुत्रानिच्छेत्पावनार्थं पितृणां ॥ अग्नीनां धाय विधिवच्चेष्ट्यज्ञो वनं प्रविश्याथ मुनिर्बुभूषेत् ॥ ६ ॥ पुत्र
 उवाच एवमभ्याहते लोके समं तात्परिवारिते ॥ अमोघासुपतं तीषु किं धीर इव भाषसे ॥ ७ ॥ पितो वाच कथमभ्याहतो लोकः केन वा परिवारितः ॥ अमो
 घाः काः पतंती हि किं नु भीषयसीव मां ॥ ८ ॥ पुत्र उवाच मृत्युना भ्याहतो लोको जरया परिवारितः ॥ अहो रात्राः पतंत्येते ननु कस्मान्न बुध्यसे ॥ ९ ॥ अ
 मोघारात्रयश्चापि नित्यमायां तियांति च ॥ यदाहमेतज्जानामि न मृत्युस्तिष्ठतीति हि ॥ सोऽहं कथं प्रतीक्षिष्ये ज्ञानेनापि हितश्चरन् ॥ १० ॥

निर्ध्यानमिक्षुः ॥ ६ ॥ अभ्याहते मृत्युना भितस्ताडिते परिवारिते जरया व्याप्ते परितपिते इति जीर्णपाठः अमोघासु आयुर्हरणेन सफलसुरात्रिषु ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ अहो वारात्रयश्चापीति पाठे अहो इति खेदे वाश
 ब्द एवार्थे भिन्नक्रमः यांत्येव न तु तिष्ठंतीत्यर्थः न तिष्ठति अपि तु क्षणे क्षणे अर्वाभायाति ज्ञानेन अपि हितः अनाच्छादितज्ञानकवचस्य हि सत्युभयं नास्ति अहंतुतद्बहितः कथं नो द्विजेयमित्यर्थः अपिशब्दस्य भागु
 रिमतेन अकारलोपं कृत्वा न ब्रूयमासः जालेनापि हित इति पाठे तु न अकारलोपादि जालेन मायावरणेन अपि हित आच्छादितः ॥ १० ॥